

Strategie pro prohlubování spolupráce se státní správou při tvorbě veřejných politik organizace Život v 21. století, z. s.

Tento dokument vytvořili v rámci projektu Navýšení kapacit pro Život21, CZ.03.01.02/00/22_011/0000315 zaměstnanci a zaměstnankyně organizace Život ve 21. století ve spolupráci s externí expertkou.

Dosavadní spolupráce se státní správou

Organizace po celou dobu své existence, čili 9 let, spolupracuje se státní správou na místní úrovni, tj. městská část, město Brno a Jihomoravský kraj. Dosavadní spolupráci hodnotíme jako pozitivní, ale vidíme i prostor pro prohloubení spolupráce.

Dosavadní spolupráce s městskou částí

Spolupráce s městskou částí probíhala při vzniku mikrojeslí a dětské skupiny, kdy městská část, tj. starosta a vedoucí odboru školství potvrdili nedostatek kapacit pro předškolní vzdělávání, což umožnilo vznik mikrojeslí a dětských skupin. Městská část naši spolupráci uvítala, společně jsme se koordinovali a naše organizace vypomáhala s kapacitami. Za dobu existence naší organizace jsme pomohli více než třem stům rodin s nejmenšími dětmi.

Dosavadní spolupráce s městem Brnem

Magistrát města Brna vypisuje každý rok dotační řízení v mnoha oblastech, jako např. aktivity v sociální oblasti, prevence rizikového chování mládeže nebo aktivity v oblasti národnostních menšin a etnik. Organizace se každoročně účastní veřejné soutěže a podává žádost v oblasti volnočasových aktivit a environmentální výchovy. Během posledních sedmi let jsme byli s našimi žádostmi úspěšní a pomohli jsme v rámci těchto projektů stovkám dětí, dospívajících a mladých lidí.

Dosavadní spolupráce s Jihomoravským krajem

Jihomoravský kraj každoročně vyhlašuje mnoho dotačních řízení v oblastech, jako jsou sociální a rodinná politika, vzdělávání, sport a volný čas, kultura a památková péče, prevence a požární ochrana, regionální rozvoj, venkov a zemědělství, zdravotnictví a životní prostředí. Na kraji jsme byli v minulosti úspěšní s našimi žádostmi na podporu pečujících osob formou motivačních aktivit, sdílení peer zkušeností, psychohygieny a vzdělávání. Obdrželi jsme pozitivní zpětnou vazbu od cílové skupiny pečujících osob, které naši podporu shledávaly jako přínosnou a aktivizující.

Prohlubování spolupráce se státní správou

Expertka nám vysvětlila, že k naplňování naší vize je důležitá spolupráce naší organizace se státní správou. Naše vize je: *Chceme pomáhat, integrovat, vzdělávat a inspirovat*. Expertka se domnívá, že tato spolupráce bude výhodná pro obě strany, protože bude docházet k výměně informací a dobré praxe, předávání zpětné vazby státní správě a společnému plánování a uskutečňování veřejných politik. Z této spolupráce budou v konečném důsledku nejvíce benefitovat občané a občanky regionálních celků, tedy městské části, města a kraje.

V rámci organizace panuje shoda na tom, že naší misí jsou: *Kvalitní služby pro českou společnost, rovné příležitosti, alternativní směry vzdělávání, sladování rodinného a pracovního života a zdravý životní styl*. Jsme přesvědčeni, že všechny tyto oblasti poskytují prostor pro úzkou spolupráci státní správy s neziskovým sektorem a dává smysl tuto spolupráci prohlubovat a udržovat.

S expertkou jsme se shodli, že v rámci naplňování naší vize a mise můžeme orgánům samosprávy nabídnout cennou zpětnou vazbu od občanů týkající se jejich potřeb a následně můžeme na naplňování těchto potřeb spolupracovat. Jsme v každodenním kontaktu s různými cílovými skupinami – děti a mládež, rodiče, senioři, pečující osoby, cizinky a další – a získáváme poznatky, které mohou být pro územní samosprávu užitečné při rozhodování, stanovování priorit, tvorbě veřejných politik a sestavování rozpočtů.

Oblasti spolupráce

V rámci prohlubování spolupráce se státní správou jsme si společně s expertkou stanovili následující čtyři oblasti spolupráce:

- Zlepšování spolupráce v oblasti tranzitního programu
- Navyšování kapacit a zkvalitňování předškolního vzdělávání a péče
- Spolupráce při integraci ukrajinských rodičů s dětmi
- Náprava negativního mediálního obrazu neziskového sektoru

Zlepšování spolupráce v oblasti tranzitního programu

Organizace chápe tranzitní program jako pomoc žákům a žákyním a studentům a studentkám se specifickými vzdělávacími potřebami nabývat zkušenosti v oblasti pracovního života a zvýšit jejich šance na získání zaměstnání po ukončení školní docházky.

V našem pojetí je tranzitní program o soběstačnosti nejen v pracovní oblasti, ale i v běžných denních činnostech, v bydlení, v trávení volného času, v posilování a vytváření mezilidských vztahů, v dalším studiu a v celkovém rozvoji samostatnosti. Jeho prostřednictvím dochází k objevování zájmů, preferencí a předpokladů v oblasti práce, bydlení, soběstačnosti a samostatnosti, volnočasových aktivit a vzdělávání.

Dle expertky je to právě oblast tranzitního programu, kde dává velký smysl spolupráce státní správy a neziskového sektoru. Státní správa chápe důležitost tranzitního programu pro znevýhodněné děti a mládež, avšak nemá dostatečné kapacity pro jeho uskutečňování. Expertka zdůraznila, že zde vidí potenciál pro naši organizaci, která těmito kapacitami naopak disponuje. Je přesvědčena, že z tohoto důvodu státní správa prohloubení spolupráce uvítá.

Navyšování kapacit a zkvalitňování předškolního vzdělávání a péče

Po postupném rušení jeslí ve společnosti v současnosti chybí kapacity zařízení péče o nejmenší děti. Na základě zvýšené poptávky začaly za pomoci strukturálních fondů vedle mateřských škol vznikat dětské skupiny a mikrojesle. Zatímco dětské skupiny do značné míry pomohly vyrovnat nedostatek kapacit mateřských škol, mikrojesle zdaleka neuspokojují poptávku rodičů po zařízení péče o nejmenší děti (0,5-2 roky věku). Jak státní správa, tak i neziskový sektor jsou si této situace vědomi a cítí nutnost podniknout aktivní kroky ke zlepšení současného stavu.

Naším cílem není jen navýšení kapacit, ale i zkvalitňování standardů péče o nejmenší děti a pomoc rodičům při sladování pracovního a rodinného života. Jako hlavní benefity dětských skupin vidíme podporu návratu maminek do práce na částečný úvazek, zvyšování participace mužů a otců při výchově, malé skupinky dětí, individuální přístup, pobyt na čerstvém vzduchu a otevírací doba přizpůsobena časovým možnostem rodičů. Dle zpětné vazby, kterou od maminek dostáváme, víme, že nejvíce by uvítaly možnost rychlejšího návratu do práce na částečný úvazek, aby neztratily kontakt se zaměstnáním, kolegy a kolegyněmi, technologiemi atd.

Expertka nám doporučila, abychom ve spolupráci se státní správou aktivně ovlivňovali tvorbu politiky předškolní péče a zakomponovali do ní výše zmiňované poznatky a zkušenosti z praxe. Zdůraznila, že vytvářet kapacity předškolní péče, tedy nová místa v mateřských školách, je pro státní správu náročné především z hlediska předpisů (např. požární ochrana a další) a finančních nákladů. Na základě těchto potíží při zakládání nových mateřských škol se státní správa angažuje při zřizování dětských skupin. Expertka je proto přesvědčena, že z tohoto důvodu státní správa prohloubení spolupráce s naší organizací v této oblasti uvítá.

Spolupráce při integraci ukrajinských rodičů s dětmi

Integraci ukrajinských rodin do společnosti má na starosti státní správa. Neziskový sektor se v této oblasti také výrazně angažuje, např. naše organizace se podílela na pomoci více než stovce ukrajinských maminek s dětmi na ubytovně v Brně-Bystrci. Pomoc spočívala v integraci do české společnosti, a to konkrétně ve výuce českého jazyka, organizaci volnočasových aktivit pro ukrajinské děti, zajištění zdravého stravování pro děti formou svačina – oběd – svačina, a v podpoře ukrajinských maminek při sladování pracovního a osobního života.

Dobře vnímáme skutečnost, že situace ukrajinských rodičů s dětmi je složitá. Ukrajinské rodiny naráží na nerovné podmínky při hledání práce, ubytování, umístění dětí do školních zařízení, registraci k praktickému nebo zubnímu lékaři aj. Vzhledem k vysokým počtům ukrajinských rodin s dětmi v kraji je tlak na státní správu velký, především v sociální oblasti. S expertkou jsme se proto shodli, že zde spatřujeme značný prostor pro další spolupráci se státní správou.

Náprava negativního mediálního obrazu neziskového sektoru

S expertkou jsme rovněž diskutovali o mediálním obrazu neziskového sektoru v ČR. Shodli jsme se, že ve společnosti jsou ve vnímání neziskového sektoru značné rozdíly a u části společnosti je bohužel neziskový sektor vnímán negativně. Jako příčinu tohoto stavu vidíme populistická prohlášení některých politiků, dezinformační kampaně zaměřené vůči neziskovým organizacím, neznalost nebo zkreslené představy veřejnosti o tom, jak organizace fungují, čím se zabývají a také nejružnější mýty o jejich financování. Tuto situaci vnímáme jako nespravedlivou s ohledem na fakt, že mnoho zaměstnanců neziskového sektoru podává nadstandardní výkony, starají se o well-being nejružnějších

cílových skupin a pracují často za podprůměrné mzdy. Místo ocenění se jim nezdá dostávat negativních názorů.

Je zřejmé, že pouze jedna organizace nedokáže sama změnit mediální obraz neziskového sektoru na celorepublikové úrovni. Expertka nám však vysvětlila, že se o to můžeme pokoušet na místní úrovni, tj. městská část, město a kraj, kde působíme. Domnívá se, že nejlepším způsobem, jak přispívat ke zlepšení mediálního obrazu neziskového sektoru, je nabízet co nejkvalitnější služby cílovým skupinám, fungovat maximálně transparentně, správně komunikovat hodnoty organizace a naslouchat zpětné vazbě cílových skupin. Proto jsme se v rámci organizace shodli, že bychom svým působením chtěli přispívat k nápravě negativního mediálního obrazu neziskového sektoru na místní úrovni.

Spolupráce vs soutěž

V současné době naráží spolupráce mezi neziskovým sektorem a státní správou i na faktor financování. Samospráva na úrovni města uplatňuje svoji politiku přes městské organizace, které zřizuje a financuje a obdobně kraj přes krajem zřizované a financované organizace. Obě úrovně, město i kraj, vidí svoji hlavní roli v pozitivním ovlivňování života občanů a občanek na území své působnosti, a to právě skrze tyto své organizace, např. školy, zdravotnická zařízení, sportovní organizace atd.

V případě navyšování participace neziskového sektoru dochází k rozpolcenosti na úrovni samospráv, neboť pociťují, že jejich primární úkol není naplňován přes tyto organizace, a naopak ho outsourcovali neziskovému sektoru. A zde bohužel platí přímá úměra, tedy čím více bude neziskový sektor participovat, o to méně s ním určité části státní správy budou chtít spolupracovat. Je možné, že řešení této výzvy se nachází právě ve zpětné vazbě od cílových skupin na základě hodnocení kvality. V takovém případě by se totiž dalo soutěžit o poskytování služeb, zahrnout zpětnou vazbu od cílových skupin společně s náklady na poskytování služeb a zjistit efektivitu a zároveň kvalitu nabízených služeb.

Cíle prohlubování spolupráce se státní správou

Cíle prohlubování spolupráce se státní správou korespondují s cíli v dokumentu *Střednědobá strategie na 3 roky po skončení projektu týkající se naplňování cílů organizace Život v 21. století, z. s. a jejího fungování*.

Brno-sever

V rámci spolupráce s městskou částí Brno-sever spolupracujeme primárně s Odborem sociálních věcí a školství, který v rámci svého působení monitoruje kapacity v oblasti předškolního, základního i neformálního vzdělávání. Jsme s nimi v kontaktu, vyměňujeme si informace ohledně kapacit a pružně reagujeme na aktuální poptávku, obzvláště v případě, že poptávka rodičů převyšuje volné kapacity v zařízeních předškolní péče městské části. Registrujeme mimo jiné velký zájem o umístění dětí již od dvou let věku, kdy kapacity státních zařízení v městské části nestačí pokrývat poptávku. Dále jsme zaznamenali volání po prodloužení otevírací doby zařízení předškolní péče, kterému jsme vyhověli a navýšili otevírací dobu na devět hodin za den, a to od 8 do 17 hod.

Městská část Brno-sever nemá vlastní rozpočet a nevypisuje dotace. Spolupráce proto neprobíhá na úrovni finanční, ale na úrovni věcné, kde se nám společně daří vycházet vstříc potřebám cílových skupin.

Měřitelný cíl

Během časového období *Střednědobé strategie* proběhne třikrát za rok oficiální schůze mezi naší organizací a představiteli městské části, na které se bude řešit toto téma: navyšování kapacit a zkvalitňování předškolního vzdělávání a péče. Dále se organizace dvakrát ročně zúčastní *Setkání s občany*, které pravidelně pořádá Městská část Brno-sever.

Magistrát města Brna

V rámci spolupráce s Magistrátem města Brna spolupracujeme primárně s Odborem školství a mládeže a Odborem životního prostředí.

Odbor školství a mládeže (OŠML) zodpovídá za rozvoj výchovy a vzdělávání na území města a společně s MŠMT, JmK a dalšími subjekty spoluvytváří koncepci vzdělávání. Zde vidíme značný prostor k prohlubování spolupráce a výměně dobré praxe. Rádi bychom se podíleli na spoluvytváření této koncepce směrem k většímu využívání alternativních pedagogických směrů v praxi. Máme za to, že disponujeme v této oblasti mnoha praktickými zkušenostmi, které bychom rádi šířili dál.

Další agendou OŠML je vytvářet podmínky pro volnočasové aktivity dětí a mládeže na území města a financovat tyto aktivity z rozpočtu města Brna. Organizace je v této oblasti dlouhodobě úspěšná, projekty, které jednou za rok podává, získávají finanční podporu MmB. Spolupráci hodnotíme jako nadstandardní a budeme v ní rádi pokračovat.

Další činností OŠML je zajišťovat zahraniční spolupráci a činnosti v rámci projektů financovaných EU. V rámci prohlubování spolupráce vidíme prostor pro participaci naší organizace, byli bychom ochotni zapojit se jako spolužadatel do projektů, kde vidíme průnik působení.

Odbor životního prostředí (OŽP) v rámci své gesce zpracovává koncepcí týkající se životního prostředí, poskytuje dotace v rámci motivačních programů a podílí se na ekologické výchově na území města. V minulosti byla naše organizace úspěšná ve výzvách na environmentální výchovu. Projekty byly velmi prakticky zaměřené, výuka probíhala v přírodě, účastnily se jí děti z nepodnětného prostředí. Mnohé z nich byly poprvé na farmě, v kontaktu s hospodářskými zvířaty, mohly si vyzkoušet, co obnáší práce v bio zemědělství. V těchto aktivitách vidíme velký smysl a budeme je v případě úspěšně schválených žádostí společně s OŽP dále rozvíjet.

Měřitelný cíl

Během časového období *Střednědobé strategie* proběhne třikrát za rok oficiální schůze mezi naší organizací a představiteli Magistrátu města Brna, na které se budou řešit tato témata: volnočasové aktivity a environmentální výchova pro znevýhodněné děti a mládež.

Jihomoravský kraj

V rámci spolupráce s Jihomoravským krajem spolupracujeme primárně s Odborem sociálních věcí a Odborem školství.

Jednou z oblastí, kde vidíme potenciál pro spolupráci, je podpora žáků a žákyň s duševním onemocněním. V dokumentu *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje 2020 až 2024* Odbor školství identifikoval mimo jiné nedostatečnou systémovou podporu žáků s duševním onemocněním. Naše organizace cítí, že v této oblasti dokáže být samosprávě nápomocná. V rámci svého působení přichází naši speciální pedagogové do kontaktu s dětmi a mládeží, kteří trpí neuro-vývojovými či psychickými poruchami. Cílem našich aktivit u těchto dětí a mládeže je zvýšit jejich motivaci a podpořit úspěšný návrat žáka nebo žákyně do vzdělávacího systému.

Zde vidíme prostor k prohlubování naší spolupráce se samosprávou, primárně v oblasti sociálních vztahů, např. programy za účelem odbourávání předsudků ve společnosti. Dále v oblasti vzdělávání, např. intenzivní doučování v případě, že žák nebo žákyně zameškají výuku z důvodu několikaměsíční hospitalizace. Doučování mohou zajišťovat nejen pedagogové, ale i spolužáci v rámci peer-to-peer vzdělávání pod mentoringem speciálního pedagoga. Klíčové bude zapojovat rodiče i školu a působit systematicky a dlouhodobě.

Péče o ohrožené děti je další oblastí, kde můžeme nabídnout nejen svoje know-how, ale i bohaté praktické zkušenosti. Odbor školství dlouhodobě spolupracuje se sociálními partnery a usiluje o koncepční úpravu v systému péče o ohrožené děti včetně změn v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Na zlepšení sociálně-právní ochrany dětí odbor spolupracuje s MPSV, OSPOD a dalšími relevantními subjekty.

Organizace cítí, že v této oblasti dokáže nabídnout svůj vlastní vhled do systému péče o ohrožené děti. V rámci primární a selektivní prevence přicházíme do styku s dětmi a mládeží, kteří mají potíže se záškoláctvím, šikanou ve škole, hazardním hraním, užíváním návykových látek, poruchami příjmu potravy, sexuálním rizikovým chováním a problémy se zákonem, např. vandalismus, krádeže nebo trestná činnost v organizované skupině. Cílem našeho působení u těchto dětí a mládeže je snižovat míru rizikového chování a nabízet jim pozitivní alternativy. Organizace působí v rámci primární a

selektivní prevence systematicky a dlouhodobě, zapojujeme rodiče i pedagogy a za dobu našeho působení jsme pomohli více než padesáti dětem a mladistvým.

Oceňujeme snahy Jihomoravského kraje o koncepční úpravu systému péče o ohrožené děti včetně změn v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Zde vidíme prostor k prohlubování spolupráce a výměně dobré praxe. Rádi bychom se podíleli na spoluvytváření této nové koncepce s cílem dosáhnout transformace postojů a chování ohrožených dětí a mládeže. Jsme přesvědčeni, že disponujeme v této oblasti cennými zkušenostmi, kterými bychom rádi přispěli.

Měřitelný cíl

Během časového období *Střednědobé strategie* proběhne třikrát za rok oficiální schůze mezi naší organizací a představiteli Jihomoravského kraje, na které se budou řešit tato témata: zlepšování spolupráce v oblasti tranzitního programu a systému péče o ohrožené děti včetně zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Závěr

Tento dokument reflektuje provázání čtyř vytyčených oblastí spolupráce se třemi úrovněmi spolupráce se státní správou. Úvodem popisuje dosavadní praxi a následně kroky do budoucna. Stanovili jsme si měřitelné cíle, které spočívají v intenzivnější a pravidelnější komunikaci se státní správou. Chceme naše představy a návrhy státní správě na společných schůzích komunikovat co nejlépe a nejjasněji. Naší představou je spolupráci v budoucnu rozšířit a prohloubit, i když jsme si vědomi, že to nezáleží jen na nás, ale i na státní správě.

Při plánování další spolupráce a stanovování cílů jsme se zaměřili na ty na oblasti, ve kterých vidíme největší průnik působení organizace se státní správou. Tím si dle našeho mínění zvýšíme šance na úspěšnou spolupráci. Zároveň jsme však realističtí vzhledem ke konkurenci projektů neziskového sektoru. Těšíme se na podnětná setkání, ze kterých vzejdou konkrétní plány a politiky na pomoc cílovým skupinám.